

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Ympäristövaliokunta torstai 17.09.2026 klo 10.00 / HE 70/2026 vp / Lausuntopyyntö

Lausunto ympäristövaliokunnalle koskien asiaa HE 70/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsäädännöksi ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Etelä-Savon maakuntaliitto kiittää ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto. On hyvä, että lain valmistelun lähtökohtana on suomalaisen suunnittelujärjestelmän perusrakenteen säilyttäminen. Aiemman lausuntopalautteen perusteella lakiesitykseen on tehty kannatettavia muutoksia mm. yhteisen yleiskaavan aseman sekä maakuntakaavan täytäntöönpanon osalta. Kuitenkin Etelä-Savon maakuntaliitto pitää seuraavia lakiuudistuksen ratkaisuja suomalaista investointiympäristöä ja kaavoitusjärjestelmää heikentävinä.

1. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset (27 §)

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset yleis- ja asemakaavoihin (27 §) muuttuvat, kun nykyinen termi "on ohjeena" korvautuu termillä "on otettava huomioon". Hallituksen esityksen mukaan muutoksen tarkoitus on selkeyttää maakuntakaavan kuntakaavoitukseen kohdistuvaa ohjausvaikutusta, koska käytännössä voimassa olevan lain sanamuoto "maakuntakaava on ohjeena" on osoittautunut jossain määrin epäselväksi, ja "ohjeena olemista" on erityisesti viranomaisten toimesta ajoittain tulkittu tiukasti.

Maakuntakaavan oikeusvaikutusten muuttamisen tarve ei esityksenkään mukaan siis liity nykyisen lain oikeuskäytäntöön vaan viranomaisten liian tiukkaan tulkintaan. Lakimuutoksen sijaan tavoiteltuun lopputulokseen voitaisiin päästä nopeammin viranomaisohjeistuksella ja valtakunnallisesti yhdenmukaisella lain tulkinnalla, johon pyrittiin valtion aluehallinnon uusituksella.

Käytännössä esitetty muutos edellyttää myös uuden oikeuskäytännön muodostumista, mikä johtaa ainakin alkuvaiheessa prosessien pitkittymiseen. Maakuntakaavojen mahdollistamien hankkeiden haluttuun tulokseen päästään nopeammin ja sujuvammin nykyisen lain mukaisilla kirjauksilla.

2. Tuulivoiman etäisyyssäätely (68 §)

Esitys etäisyyssäätelystä on ristiriidassa maakuntakaavan yleispiirteisyyden nostamisen ja ohjausvaikutusten vähentämisen eli lakiuudistuksen tavoitteiden kanssa, sillä se lisää merkittävästi maakuntakaavan roolia tuulivoiman suunnittelussa.

Etäisyyssäätelyn ja maakuntakaavan ohjausvaikutuksen soveltaminen (yleispiirteinen tulkinta) tässä yhteydessä tulevat edellyttämään uutta oikeuskäytäntöä, mikä hidastaa investointien toteutumista.

Tuulivoimaloiden sijoittelun tulee perustua jatkossakin suunnittelun ja kaavoituksen yhteydessä tehtävään vaikutusten arviointiin ja sen pohjalta tehtäviin johtopäätöksiin.

3. Lakimuutos vie keinot luonnon monimuotoisuuden parantamiselta.

Lakiesitys määrittelee alueidenkäytön suunnittelun tavoitteeksi edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä (5 §). Monimuotoisuuden turvaaminen voi käytännössä edellyttää suojelualueverkoston täydentämistä sekä suojelualueita yhdistäviä ekologisia verkostoja, mutta laki vie siltä keinot. Lakiesityksen mukaan suojelualuevaraukset ovat kaikilla kaavatasoilla voimassa vain 4 vuotta, mikä on auttamatta liian lyhyt aika (26 §, 37 §, 58 §).

Lakiesitys sisältää myös pykälän uuteen ns. kaavojen toteuttamislakiin (valmisteilla oleva yhdyskuntakehittämislaki). Tämä metsäkorvauspykälä ("Kaatolaki" 101 a §) tekee käytännössä mahdottomaksi kaavoittaa virkistys- ja suojaviheralueita yksityismaille. Kunnat eivät voi täyttää lain sisältövaatimuksia ilman kohtuuttomia kustannuksia. Sisältövaatimuksien vastaiset kaavat kaatuvat tuomioistuimissa.

Edellä kuvatut muutokset heikentävät Suomen investointiympäristöä ja kaavoitusjärjestelmän ennakoitavuutta tulevaisuudessa, lisäävät valituksia ja kuormittaa kuntien ja maakuntien lisäksi myös hallinto-oikeuksia. Hankkeiden toteutuminen viivästyy ja Suomi investointikohteena näyttäytyy entistä epävarmempana. Lakimuutos ei vastaa tavoitteisiinsa.

Ystävällisin terveisin,

Etelä-Savon maakuntaliitto

*Heini Utunen
maakuntajohtaja*

*Marko Tanntu
aluesuunnittelupäällikkö*